

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Geografie
Studijní program: Geografie
Studijní obor: Aplikovaná geografie

Percepce národních kulturních památek, muzeí
a galerií Libereckého kraje jeho obyvateli

Perception of national cultural monuments,
museums and galleries of the Liberec Region by its
inhabitants

Bakalářská práce: 12-FP-KGE-050

Autor:
Alena SVOBODOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
54	5	2	6	56	5

V Liberci dne: 27. 7. 2012

Čestné prohlášení

Název práce: Percepce národních kulturních památek, muzeí a galerií
Libereckého kraje jeho obyvateli

Jméno a příjmení autora: Alena Svobodová

Osobní číslo: P09000805

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 27. 07. 2012

Alena Svobodová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena Svobodová**
Osobní číslo: **P09000805**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Aplikovaná geografie**
Název tématu: **Percepce národních kulturních památek, muzeí a galerií Libereckého kraje jeho obyvateli.**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

CÍLE:

1. Charakteristika národních kulturních památek, muzeí a galerií z pohledu kulturní geografie (prostorovost, postavení v lidské aktivitě).
2. Mentální mapy, preference, dominanty, míra znalostí o národních kulturních památkách, muzeích a galeriích, prostorová percepce.

POŽADAVKY:

1. Řešení geografických prací zabývajících se kulturními nebo volnočasovými aktivitami a objekty národních kulturních památek, muzeí a galerií.
2. Provedení dotazníkového šetření mezi obyvateli.
3. Zpracování dotazníků a mentálních map.
4. Analýza získaných informací.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

DRBOHLAV, D., Mentální mapa ČSFR. Definice, aplikace. podmíněnost.

Sborník České geografické společnosti. 1991, roč. 96, č. 3, s. 163-176.

HYNEK, A., HYNKOVÁ, J., 1980. Percepce prostředí a mentální mapy ve výchově k péči o životní prostředí. Brno: Scripta Fac. Sci. Nat. Univ. Purk. Brun. Geographia, s. 233-247. [cit. 2011-10-08]. Dostupné z WWW: ;

http://www.sci.muni.cz/geobib/scripta/1980/5/Scripta_1980_5_Hynek_Hynkova.pdf

;

HYNEK, A., 1984. Geografický výzkum krajiny a percepce životního prostředí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně - Přírodovědecká fakulta, 85 s. [cit. 2011-10-08].

Dostupné z WWW:

http://www.sci.muni.cz/geobib/fofia/1984/18/Folia_1984_18_Hynek.pdf

LYNCH, K., 2004. Obraz města: The image of the city. 1. do češtiny přeložené vyd. Praha: BOVA POLYGON, ISBN 80-7273-094-0.

NIŽNANSKÝ, B., 1993. Mentálne schopnosti vo vzťahu ku krajine a mape.

Bratislava: Kartografické listy 1, str. 37-45. [cit. 2011-10-08]. Dostupné z WWW:

;<http://gis.fns.uniba.sk/kartografickelisty/archiv/KL1/4.pdf>

NIŽNANSKÝ, B., 1994. Mentální mapa a profesionálne mapové diela.

Bratislava: Kartografické listy 5, str. 61-70. [cit. 2011-10-08]. Dostupné

z WWW: ; <http://gis.fns.uniba.sk/kartografickelisty/archiv/KL2/6.pdf> ;

ŠTERNOVÁ, P., et al. 2010. Soupis nemovitých kulturních památek

v Libereckém kraji: okres Liberec. A-Le. Liberec: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Liberci, ISBN 978-80-903934-2-4

VOŽENÍLEK, V., 1997. Mentální mapa a mentální prostorové představy.

Geodetický a kartografický obzor. roč. 43, č. 1, s. 9-14. ISSN 0016-7096.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. RNDr. Branislav Nižnanský, CSc.

Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **18. října 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.

zástupce vedoucího katedry

V Liberci dne 18. října 2011

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucí práce doc. RNDr. Branislavu Nižnanskému za vstřícný přístup a rady. Dále mé poděkování směřuje společně Mgr. Evě Hornové za cenné rady s tvorbou dotazníku. Poslední poděkování patří mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali v průběhu tvorby této práce.

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá analýzou mentálních map a dotazníků národních kulturních památek, které byly provedeny ve čtyřech okresních městech Libereckého kraje. Výsledky jsou prezentovány v analytické části. Cílem bylo vypracování mentálních map a zhodnocení znalostí o národních kulturních památkách a prostorové percepce.

Klíčová slova:

- Geografie cestovního ruchu
- Behaviorální geografie, percepce, mentální mapy
- Dotazník, anketa
- Národní kulturní památky
- Liberecký kraj

Summary:

Bachelor's thesis deals with the analysis of mental maps and surveys of national cultural monuments, which were carried out in four district towns of the Liberec Region. The results are presented in the analytical part. The aim was to develop mental maps of knowledge and appreciation of national cultural monuments and spatial perception.

Keywords:

- Geography of tourism
- Behavioral geography, perception, mental maps
- Questionnaire, survey
- National cultural monuments
- Liberec region

Obsah

Úvod.....	8
1 Geografie cestovního ruchu.....	9
2 Percepce a mentální mapy.....	11
2.1 Percepce.....	11
2.2 Mentální mapy.....	12
3 Ochrana památek.....	13
3.1 Historický a současný pohled.....	13
3.2 Objekty ochrany.....	15
3.3 Národní památkový ústav.....	17
4 Národní kulturní památky v Libereckém kraji.....	18
4.1 Vymezení zájmového území.....	18
4.2 Národní kulturní památky.....	19
4.3 Návštěvnost NKP.....	23
5 Muzea a galerie.....	24
6 Anketa.....	26
7 Analýza získaných výsledků.....	27
7.1 Analýza otázek.....	27
7.2 Analýza map.....	33
Závěr.....	37
Seznam použitých zdrojů.....	39
Seznam příloh.....	46

Seznam ilustrací

Ilustrace 1: Rozložení dotazovaných podle věkových skupin.....	29
Ilustrace 2: Otázka č. 1 Jak často navštěvujete památky?.....	29
Ilustrace 3: Otázka č. 3 Návštěvnost národních kulturních památek v Libereckém kraji	31
Ilustrace 4: Otázka č. 5 Kde vyhledáváte informace?.....	32
Ilustrace 5: Otázka č. 7 Jak často navštěvujete muzea a galerie?.....	33
Ilustrace 6: Procentuální zastoupení objektů v mapách.....	35
Ilustrace 7: Frekvence objektů v anketě v Libereckém kraji 2012.....	36

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozmístění NKP v krajích ČR (seznam nemovitých památek MonumNet NPÚ 2011).....	17
Tabulka 2: Přehled NKP v Libereckém kraji (seznam nemovitých památek MonumNet NPÚ 2012, David, et al. 2002, Muzeum Českého ráje v Turnově 2012, Hotel Ještěd 2011).....	19
Tabulka 3: Otázka č. 2 Kolik je celkem NKP v Libereckém kraji?.....	29
Tabulka 4: Otázka č. 8 Které muzeum nebo galerie se vám líbila?.....	33
Tabulka 5: Rozloha okresů Libereckého kraje a počet objektů zanesených do map.....	34
Tabulka 6: Rozmístění objektů v okresech s ohledem na místo sběru.....	36

Seznam použitých zkratek a symbolů (abecedně tříděný)

LK – Liberecký kraj

NKP – národní kulturní památka

NPÚ – Národní památkový ústav

ORP – obec s rozšířenou působností

Úvod

Práce je zaměřena na obyvatele Libereckého kraje z hlediska geografie cestovního ruchu a volného času, na národní kulturní památky, muzea a galerie.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaká je míra znalostí o národních kulturních památkách, muzeích a galeriích v Libereckém kraji a jak obyvatelé vnímají památky v prostoru Libereckého kraje.

Úvodní kapitoly, které patří do teoretické části, vymezují základní pojmy, termíny, představují geografii cestovního ruchu, přístupy a faktory, které podmiňují cestovní ruch. Třetí kapitola se zaměřuje na ochranu památek a nabízí historický pohled na vývoj památkové péče na našem území a státní správu. Následující kapitoly představují území Libereckého kraje, národní kulturní památky, činnost muzeí a galerií z pohledu etického kodexu Mezinárodní rady muzeí (ICOM) a jejich základní funkční vymezení.

Kapitola šest je zaměřena na tvorbu ankety, která je v následující kapitole hodnocena a analyzována. Vycházím z předpokladu, že lidem je termín národních kulturních památek neznámý fakt, že v mapách se objeví i hrady a zámky, které nepatří mezi národní kulturní památky.

1 Geografie cestovního ruchu

Geografie cestovního ruchu patří k nejmladším disciplínám geografie. Hlavním důvodem pro její pozdní vznik byl rozvoj rekreace a volného času, který přichází ve 30. letech 20. století, díky uzákonění pracovní doby a prodloužení dovolené.

Geografie cestovního ruchu zkoumá zákonitosti prostorových vztahů mezi cestovním ruchem a rekreací, a nebo krajinnou sférou. Dále se zajímá o rozmístění cestovního ruchu na různém území, o lokalizační, selektivní a realizační faktory podmínek rozvoje cestovního ruchu, mezi které patří historie, příroda, infrastruktura aj. Zabývá se cestovním ruchem a analyzuje jej s ohledem na okolní prostředí (kulturní a přírodní), společnost, ochranu životního prostředí a ekonomický rozvoj (Vystoupil et al. 2008).

„Cestovní ruch je komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek se prolínající společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovitelných hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a v dalších oblastech“ (Zelenka, Pásková 2002).

Na začátku se obor zabýval zkoumáním z hlediska prostorového, sociálního a kulturně geografického. Postupně se objevila další témata – ekonomickogeografické a sociálněgeografické přístupy, které přinesly analýzy a hodnocení ekonomických přínosů z cestovního ruchu. Zajímavým trendem je výzkum percepce volného času, který se ve světě začal uplatňovat od konce 60. let 20. století. V pozdější době se také začaly zkoumat a hodnotit samotné vlivy na turistické oblasti (Vystoupil et al. 2008).

Mezi lokalizační faktory a předpoklady cestovního ruchu patří přírodní rekreační potenciál, který je důležitý i v kulturní oblasti například při dlouhodobém cestovním ruchu, který se nezabývá jen památkami, ale i turistikou, cykloturistikou, vodní turistikou aj. V tomto případě hraje svou roli reliéf krajiny (zda je vhodný pro turistiku), klimatické poměry, vodstvo aj. V prostoru jsou přírodní aktivity umístěny areálově nebo liniově na rozdíl od kulturně-historických předpokladů, které představují bodové rozmístění v prostoru. Zvyšují krajinný potenciál daného místa a určují způsob

využívání. Hrady a zámky se řadí mezi kulturně-historických památek, které návštěvníkům představují architekturu, historii, kulturu místa aj. Muzea a galerie patří do podskupiny kulturních zařízení a kulturních akcí, jejichž úloha je velmi pestrá. Kulturní akce, například slavnosti a festivaly, doplňují kulturní program památek a zvyšují návštěvnost.

Pro fungování cestovního ruchu však nestačí jen lokalizační faktory, ale i selektivní faktory, které lze rozlišit podle jejich vlivu. Důležitým prvkem je návštěvnost, která je podmíněna demografií obyvatelstva, každá skupina (rodina s dětmi, mladší či starší obyvatelé...) má jiné nároky na kvalitu a druh služeb. Svým způsobem se podílí životní úroveň obyvatelstva (která je dána kvalitou bydlení, vzděláním, kulturou, zdravotnickou péčí, délkou pracovního času...), platí, že čím je vyspělejší obyvatelstvo, tím je vyšší podíl na cestovním ruchu. Se stupněm ekonomické aktivity také roste podíl obyvatelstva (Vystoupil et al. 2008), projevují se bohužel i negativní faktory, příkladem budiž ekonomická krize, která způsobila propad návštěvnosti, který se projevil na méně významných památkách.

Realizační faktory (infrastruktura, dopravní síť, ...) umožňují existenci cestovního ruchu, spojují bydliště návštěvníků se zájmovým místem cestovního ruchu a rekreace. Infrastruktura cestovního ruchu zabezpečuje efektivní využívání oblastí, zájem návštěvníků a zabezpečuje služby. Pod infrastrukturu se řadí doprava, stravování, kulturně-společenská zařízení, služby aj (Vystoupil et al. 2008).

Reklama, propagace a marketing nepředstavují v rozvoji a rozmístění cestovního ruchu žádné novinky, v minulosti nebyla jejich vlivu věnována pozornost. Vzhledem k zvyšujícímu se množství cílů a zvyšující se zaměstnanosti v sektoru vzrůstá konkurenční tlak, díky němuž vzrůstá kvalita poskytovaných služeb. Reklama je většinou krátkodobá prezentovaná různými mediálními prostředky a zaměřuje se na emocionální vnímání člověka a je podložena krátkými doplňujícími informacemi. Propagace je dlouhodobější činnost, realizovaná pomocí veletrhů a výstav cestovního ruchu a její součástí jsou propagační materiály či již zmíněné reklamy. Marketing analyzuje různé možnosti a potřeby návštěvníků a na jeho základě může spustit reklamu, či propagaci (Halás 2005).

2 Percepce a mentální mapy

Vymezení důležitých pojmů spadá do oblasti socioekonomické geografie, přesněji do behaviorální geografie, která vychází z behaviorismu, psychologického směru z počátku 20. století, podle kterého lze studovat lidské chování, na kterém se odrážejí okolní vlivy (Toušek et al. 2008), výsledky lze měřit a analyzovat. Většina tohoto chování a rozhodování je subjektivní a je utvářena okolním prostředím, ve kterém žijeme (Cherry 2005).

„Behaviorální geografie se věnuje studiu prostorových aspektů behaviorálních procesů, jako je vnímání (percepce), vytváření postojů, učení, uchovávání a vyvolávání vzpomínek nebo používání prostorové představivosti, ve snaze vysvětlit lidské chování v různém prostředí“ (Golledge in Toušek et al. 2008, str. 24).

2.1 *Percepce*

Slovem či pojmem percepce jednoduše řečeno označujeme vnímání, což je proces, během něhož vzniká v lidském vědomí obraz reality. Realita člověka obklopuje a ten ji zároveň vnímá, jaká je. Realita je okolní svět či prostředí. Percepce je významným způsobem spojena s teorií poznání, kterou se v minulosti zabývala řada filosofů, a jejíž počátky sahají až do starého Řecka do doby před naším letopočtem k aténskému filosofu Platónovi (Siwek 2011).

Podle Hynka (1984, s. 35) „chápeme percepci jako řízený proces působení člověka na životní prostředí, které přetváří z hlediska potřeb, zprostředkovává odraz skutečnosti, přináší informaci, orientuje člověka v okolním světě, životním prostředí. Umožňuje myšlenkovou lokaci, simulaci prostorové aktivity, slouží k rozhodování.“

Siwek (2011, s. 76) definuje „percepci geografického prostoru jako obraz okolního světa, který si každý člověk vytváří ve svém vědomí, svým jedinečným způsobem a na základě zkušeností v podobě mentální mapy.“

Výsledkem geografického výzkumu je nejčastěji mapa, pro kterou se vžil termín mentální mapa, která je popsána v následující podkapitole.

2.2 *Mentální mapy*

V geografickém prostředí je pojem mentálních map znám od 60. let 20. století a za jejich tvůrce jsou považováni Peter Gould a Kevin Lynch.

Mentální mapy jsou pro každého člověka jedinečné. Od dvou různých osob nemůžeme dostat shodné mentální mapy, protože na pohled lidí na svět a jeho vnímání je utvářeno okolními vlivy. Postupem času se mentální mapa u každého jedince vyvíjí. Představuje pohled na okolí a vlastní subjektivní názory na daný jev. Mentální mapy, nazývané také myšlenkové mapy, jsou využívány ve více oborech, například v sociologii a psychologii, kdy si člověk pomocí nich lépe uspořádá a uvědomí věci, které potřebuje, slouží i jako dobrá učební pomůcka.

Přesně definovat mentální mapy, vzhledem k využití v několika oborech, je proto obtížné. Z geografického pohledu je známá definice (Drbohlav 1991): „Mentální mapa je grafické (kartografické nebo schématické) vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání.“

Podle Siwka (2011, s. 88) jsou „mentální neboli kognitivní mapy uložené ve vědomí člověka, kde jsou po celý život doplňované a zpřesňované – ale i zapomínané a deformované. Je to představa o okolním světě, která je využívána i v jiných sociálních vědách.“

Rozlišujeme dva typy mentálních map:

- „Gouldovský“ typ (preferenční) nelze porovnávat se skutečností. Mentální mapa je brána jako obraz atraktivity neboli prostorových preferencí, které respondenti zanáší do slepých map určitého území.
- „Lynchovský“ typ (komparativní) představuje území, ve kterém se jedinec pohybuje, určuje, jak jej vnímá, zahrnuje prostorové umístění, orientaci aj. Výstupem je náčrt, schéma či obrázek.

3 Ochrana památek

Ochrana památek, snaha zachovat památky i dalším generacím, neznamenal v minulosti tolik co dnes. Je těžké zachovat všechny postavené budovy, některé bohužel musí ustoupit novějším, jako se to stalo například bývalému libereckému obchodnímu domu Ještěd. Obchodní dům postavený v 70. letech minulého století navrhli architekti Karel Hubáček a Miroslav Masák. Budova však nebyla prohlášena Ministerstvem kultury za kulturní památku a v roce 2009 ji nahradilo obchodní centrum Fórum (Kůs 2012).

Tato kapitola se věnuje historickému a současnému pohledu na ochranu památek. V dalších podkapitolách naleznete, co je vlastně dnes objektem ochrany a také představení Národního památkového ústavu.

3.1 *Historický a současný pohled*

Snaha o zachování vybraných částí dědictví pozdějším generacím sahá hluboko do minulosti; především díky významu kulturní piety máme zachovány antické chrámy, svatyně na Dálném východě, egyptské chrámy nebo i pyramidy (Staňková, et al. 2005). Podíváme-li se například na pyramidy trochu podrobněji, zjistíme, že byly dokonce pokryté leštěnou žulou a slitinou ze zlata, stříbra a mědi, za slunce zářily a znamenaly moc, bohužel desky byly rozebrány Římany na stavby v Káhiře (Šmejkal, 2012). K památkám, které nepatřily do jejich kultury, úctu bohužel neměli. Určitě velmi záleželo na pohledu společnosti a jejích představitelů. Na druhou stranu sami Římané zachovali z úcty k historii mnoho památek z antického období, např. památníky slavných králů a císařů (Staňková, et al. 2005).

V období středověku převládal stále stejný názor o náboženské pietě a potřeba ukázat, že je rod bohatý, patřily mezi hlavní důvody k zachování památek, jiným důvodem mohlo být třeba sběratelství, a nebo kopírování staveb, se kterými se seznámili v cizině. Ostatní stavby měly pouze užitný charakter, a to ve středověku i po něm (Staňková, et al. 2005).

Období renesance zaznamenalo památkovou péči spojenou s ochranou některých památek movitého charakteru, které měly být díky své jedinečnosti a nenahraditelnosti uchovány. V této době se však jednalo jen o úzkou vrstvu společnosti, i proto mnoho

stavebních děl bylo ničeno nebo přestavováno v rámci nových moderních trendů.

Nejvíce ovlivnilo zachovávání kulturních hodnot osvícenství, především díky zavedení povinné školní docházky a určitému stupni vzdělanosti a rozvoji řady vědních oborů. I další období se snažila o zachování památek. V období Velké francouzské revoluce se přišlo s myšlenkou o konzervaci památek a jejich inventarizaci (Národní památkový ústav 2012). Například romantismus byl uměním a kulturou fascinován, inspiraci stavitelé nacházeli především v gotice, románském slohu a renesanci. Ze současného pohledu na památkovou péči je jim vytýkáno mnoho z hlediska přestaveb, či ztráty originality, na druhou stranu mají ve většině vysokou architektonickou a urbanistickou kvalitu a obohatily obraz některých měst. V duchu romantického purismu byl například přestavěn hrad Karlštejn na konci 19. století. I zde restaurování proběhlo na vysoké odborné a uměleckořemeslné úrovni a díky této přestavbě byla zachována památka, přestože se hned vzneslo mnoho nesouhlasných ohlasů na přestavbu (Staňková, et al. 2005).

V návaznosti na vše, co se v minulosti odehrálo, začala vznikat v 1. polovině 19. století legislativní ochrana a instituce, které na ni dohlížely. Objevilo se mnoho období starších stylů, které souhrnně nazýváme historismus. Kolem roku 1850 probíhalo puristické restaurování, snaha dosáhnout čistého slohu památky, kdy se rušily mladší slohové doplňky a prováděly se různé přestavby a dostavby do „původní podoby“. Druhým způsobem byla snaha o udržení památky v dochovaném stavu, údržba a konzervace, tento názor však ustoupil do pozadí (Národní památkový ústav 2012). V tomto důsledku byla zřízena Centrální komise pro výzkum a zachování stavitelských památek, ve které působili tzv. konzervátoři, kteří dohlíželi na správné zachování a později i péči o památky. Neměli to však vůbec jednoduché (kvůli puristům) a nedokázali zabránit přestavbám (Herout, 1981).

K radikální změně došlo kolem roku 1900, kdy se objevily nové směry, které nevycházely z historického vývoje, např. secese (*art nouveau*). V tomto důsledku se také změnil pohled na památkovou péči, kdy se prioritou stalo konzervování památek. Vzrostl i zájem společnosti a snaha o ochranu památek (Národní památkový ústav 2012). Roku 1911 byl zřízen Státní památkový úřad a jeho význam se později postupně zvyšoval. Od roku 1920 vstoupil pod ministerstvo školství a vznikaly i další úřady,

například na evidenci památek. Státní památkový úřad prošel mnoha přeměnami v souvislosti se správním rozdělením země, politickou situací apod. (Herout, 1981)

Ve 2. polovině 20. století však existovaly protichůdné přístupy, které vyústily v dnešní metodický pluralismus (tj. více názorů na ochranu památek), který záleží na průzkumu a poznání, jaké hodnoty památka skrývá, a zohledňuje se i její současná funkce.

První ucelené principy na tento proměnlivý proces poznání a objevování byly formulovány v mezinárodní tzv. Athénské chartě z roku 1931 a poté rozšířeny řadou dalších dokumentů (Staňková, et al. 2005). V Československé republice vešel v platnost první zákon o kulturních památkách v roce 1958. Jeho účelem bylo především upravit, jak se bude přistupovat k ochraně památek, aby byly zachovány, vhodně spravovány a byly přístupné veřejnosti. Tento zákon byl nahrazen v roce 1987 novým zákonem č. 20/1987 o státní památkové péči a prakticky hned po jeho vydání se přistoupilo k novelizacím (Herout, 2002).

3.2 Objekty ochrany

Objekty ochrany, které jsou chráněny pomocí zákona o státní památkové péči, se nacházejí v památkovém fondu. Památkový fond České republiky tvoří hmotné kulturní dědictví (Národní památkový ústav 2012). Na našem území nalezneme nesmírné bohatství historických stavebních památek, které nejsou jen soliterního rázu, ale i velké množství celých sídelních souborů městského či vesnického typu, kde se dochovala urbanistická struktura a zachovala architektonická hodnota. Území bylo uchráněno velkým zásahům z různých směrů a sídla nebyla ve velkém rozsahu postižena válkami a nemusela se obnovovat jako v mnoha ostatních státech Evropy (Staňková, et al. 2005).

Památkový fond ČR zahrnuje nemovité a movité kulturní památky, což jsou předměty, budovy a oblasti, které byly ovlivněny lidskou činností (Národní památkový ústav, 2003–2012).

Mezi **movité kulturní památky** patří například umělecká výtvarná díla z oblasti malířství, sochařství, stejně jako díla uměleckého řemesla, liturgické předměty, hudební památky, ale i technická díla, architektonická dokumentace zaniklých staveb, archeologické nálezy, apod. Společně tvoří největší část památkového fondu České

republiky. Přesný počet movitých kulturních památek není přesně znám, protože stále probíhá odborné vypracování státních seznamů, blíží se však k sto tisícům. Movité památky jsou chráněny zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (Národní památkový ústav 2012).

Druhá skupina, **nemovité kulturní památky**, zahrnuje širokou skupinu objektů. Dá se rozdělit do těchto tématických skupin (Staňková, et al. 2005):

- Hrady a zámky, tvrze a paláce
- Církevní památky
- Památky výroby a techniky
- Památky moderní architektury
- Památky historických událostí a revolučních bojů
- Archeologické památky
- Lidová architektura a vesnická sídla
- Historické sídelní struktury
- Historické zahrady a parky

Samozřejmě i nemovité kulturní památky jsou chráněny zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Seznam těchto památek je veřejnosti dostupný v databázi Národního památkového ústavu a čítá okolo 40 000 položek.

Kulturní památku vyhláší ministerstvo kultury České republiky, může jít o nemovitý a movitý majetek, popřípadě o jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické, a které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. (Zákon č. 20/1987 Sb., § 2).

Národní kulturní památky (NKP) vyhláší vláda České republiky na návrh

ministerstva kultury. NKP se můžou stát kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa (Zákon č. 20/1987 Sb., § 4). Následující tabulka ukazuje přehled NKP podle rozmístění v krajích.

Tabulka 1: Rozmístění NKP v krajích ČR (seznam nemovitých památek MonumNet NPÚ 2011)

Kraj	Počet NKP	Kraj	Počet NKP
Hlavní město Praha	46	Moravskoslezský kraj	14
Jihočeský kraj	33	Olomoucký kraj	13
Jihomoravský kraj	29	Pardubický kraj	11
Karlovarský kraj	10	Plzeňský kraj	21
Kraj Vysočina	13	Středočeský kraj	27
Královéhradecký kraj	17	Ústecký kraj	14
Liberecký kraj	11	Zlínský kraj	13
Celkový počet národních kulturních památek = 272			

3.3 Národní památkový ústav

Je odbornou a výzkumnou organizací státní památkové péče s celostátní působností. Je státní příspěvkovou organizací ve smyslu platného zákona o státní památkové péči (Zákon č. 20/1987 Sb.) řízenou ministerstvem kultury.

NPÚ tvoří ústřední pracoviště v Praze a čtrnáct územních odborných pracovišť umístěných v krajích. Činností ústředního pracoviště je spravovat celý Národní památkový ústav a provádět vybrané úkoly památkové péče na celém území České republiky. Územní odborová pracoviště provádí státní památkovou péči v územním rozsahu krajů, nalezneme je v těchto městech: v Praze (jednou jako pobočku hlavního města Prahy a podruhé Středočeského kraje), Českých Budějovicích, Plzni, Lokti, Ústí nad Labem, Liberci, Pardubicích, Josefově, Brně, Kroměříži, Ostravě a Olomouci.

Mezi hlavní činnosti Národního památkového ústavu, které lze rozdělit do dvou skupin, patří za prvé správa kulturních památek, především hradů a zámků a poskytování odborné pomoci ostatním vlastníkům památek. Druhým odvětvím je výzkum a vývoj (Národní památkový ústav 2012).

4 Národní kulturní památky v Libereckém kraji

4.1 Vymezení zájmového území

Liberecký kraj se nachází na severu České republiky a sousedí se třemi kraji, kterými jsou: Ústecký kraj, Středočeský kraj a Královéhradecký kraj. Je příhraniční oblastí se Spolkovou republikou Německo, se kterou sdílí 22,7 km státní hranice, a Polskou republikou, s níž má společnou hranici dlouhou 130 km (Odbor dopravy Krajského úřadu Libereckého kraje 2010, s. 18).

Reliéf území LK je velmi různorodý a z velké části hornatý, výškově odpovídá především pahorkatinám, příkladem jsou Ralská pahorkatina, Jičínská pahorkatina a Frýdlantská pahorkatina. Ráz krajiny také určují pohoří, mezi které patří Jizerské hory, Krkonoše a Lužické hory.

Liberecký kraj spadá do dvou úmoří, Severního moře a Baltského moře, náleží k povodím Labe a Odry. Území je také modelováno vodními toky, mezi nejvýznamnější patří Jizera, Lužická Nisa, Černá Nisa, Smědá, Kamenice a Ploučnice (Košková, et al. 2008). Z vodních ploch nacházejících se na území zmíním celou soustavu pěti přehrad v Jizerských horách – Bedřichov, Harcov, Fojtka, Mlýnice a Mšeno, postavených na počátku 20. století na ochranu proti povodním a projektovaných Otto Inzem (Žák, et al. 2006). Další významnou vodní plochou je vodní nádrž Souš na Černé Nise, která je zásobárnou pitné vody pro Jablonecko, Tanvaldsko a Železnobrodsko. Největší vodní plochou na území je Máchovo jezero, uměle vytvořený rybník s rozlohou 284 ha (Košková, et al. 2008).

Svojí rozlohou zaujímá Liberecký kraj 3163 km², což představuje 4 % z celkové rozlohy České republiky, zaujímá druhou nejmenší rozlohu v ČR, menší je hlavní město Praha (Riegerová, 2001). Počet obyvatel 438 600 (k 31. 12. 2011) řadí Liberecký kraj na druhý nejméně osídlený (Český statistický úřad 2012). Průměrná hustota 138,7 obyvatel na km² mírně převyšuje celorepublikový průměr, který je 133,2 obyvatel na km² (Český statistický úřad 2012; Český úřad zeměměřický a katastrální 2012).

Liberecký kraj patří mezi čtrnáct vyšších územně správních jednotek, které vymezil ústavní zákon č. 347/1997 Sb., čl. I., a které vznikly v době, kdy zákon nabyl účinnost, dne 1. 1. 2000. Liberecký kraj se rozkládá na území čtyř okresů Česká Lípa, Jablonec

nad Nisou, Liberec a Semily. Tyto okresy jsou stále zachovány především ze statistických hledisek, okresní úřady však k 1. 1. 2003 zanikly (Zákon č. 320/2002 Sb.). Kompetence převzal kraj, nebo nově vytvořené obce s rozšířenou působností (ORP), kterých se na území LK nachází deset: Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov a Železný Brod (Zákon č. 314/2002 Sb.).

Území Libereckého kraje patří k Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa, který je nejstarší v České republice a vznikl 21. 12. 1991. Nachází se v příhraničních regionech tzv. Trojzemí České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky. Euroregion je sdružení tří právních subjektů na polské, české a německé straně, jejichž hlavní náplní je vzájemná přeshraniční spolupráce (Euroregion Nisa, 2010).

4.2 Národní kulturní památky

Na území Libereckého kraje se nachází celkem 11 z celkového počtu 272 národních kulturních památek, které se nachází na celém území České republiky. Přehled památek, které se vyskytují na území LK, je uveden v následující tabulce, nacházejí se v něm hrady, zámky, církevní stavba, památka moderní architektury a ukázka vesnické architektury. Dále se podkapitola věnuje krátkému popisu NKP nacházejících se na území LK. Týká se vzniku památky, polohy v území, současného vzhledu a stavu NKP. Celkem osm památek je pod správou územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Liberci (Národní památkový ústav 2012). Kostel sv. Vavřince a sv. Zdislavy, Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova a Horský hotel a vysílač Ještěd mají jiné správce.

Tabulka 2: Přehled NKP v Libereckém kraji (seznam nemovitých památek MonumNet NPÚ 2012, David, et al. 2002, Muzeum Českého ráje v Turnově 2012, Hotel Ještěd 2011)

Národní kulturní památka	Okres	Vznik	NKP od roku
Hrad Bezděz	Česká Lípa	1264	1978
Zámek Frýdlant	Liberec	pol. 13. st.	2001
Hrad Grabštejn	Liberec	pol. 13. st.	2008
Kostel sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonném v P.	Liberec	pol. 13. st.	2008
Zámek Hrubý Rohozec	Semily	1280	2001
Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova	Semily	konec 18. st.	2010

Národní kulturní památka	Okres	Vznik	NKP od roku
Zámek Lemberk	Liberec	pol. 13. st.	2001
Zámek Sychrov	Liberec	1690–93	1995
Zřícenina hradu Trosky	Semily	1380–90	2001
Zámek Zákupy a hospodářský dvůr	Česká Lípa	14. století	2001
Horský hotel a vysílač Ještěd	Liberec	1966–73	2006

Hrad Bezděz byl založen v roce 1264 Přemyslem Otakarem II., dnes jde o nejlépe zachovaný raně gotický hrad. Nachází se poblíž obce Doksy na vyvýšené kupě zvané Velký Bezděz ve výšce 604 m n. m. Představuje nejstarší národní kulturní památku na území Libereckého kraje (vyhlášena v roce 1978). Byl inspirací pro umělce a spisovatele, mezi jeho obdivovatele patřil Karel Hynek Mácha. Za nejceněnější část je považována hradní kaple (hrad Bezděz 2012, David, et al. 2002).

Hrad a zámek Frýdlant, který pochází z poloviny 13. století, patří k nejrozsáhlejším a nejvýznamnějším památkovým celkům v severních Čechách. Nachází se ve městě Frýdlant nad řekou Smědá. Část původního středověkého hradu byla v 16. století přestavěna na renesanční zámek. Současná expozice zahrnuje nejstarší hradní muzeum ve střední Evropě, které bylo veřejnosti majiteli z rodu Clam-Gallas zpřístupněno v roce 1801 (Zámek Frýdlant 2012, David, et al. 2002).

Hrad Grabštejn se nachází v obci Grabštejn poblíž Hrádku nad Nisou, datum vzniku není přesně známo, odhaduje se zhruba na polovinu 13. století. Gotický hrad byl v 15. století svědkem husitských válek. V následujícím století byl přestavěn na renesanční sídlo, aby lépe vyhovoval potřebám tehdejších majitelů. Prodělal poté ještě několik přestaveb. Grabštejn vystřídal za staletí mnoho vlastníků, po druhé světové válce chátral, nakonec se pod vlivem působení armády stal prakticky zříceninou. Naštěstí po roce 1989 proběhla rozsáhlá rekonstrukce hradu především díky nadšencům a pořádání koncertů na jeho záchranu (hrad Grabštejn 2012, David, et al. 2002, Brych et al. 2002).

Kostel sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonném v Podještědí, který je klášterem dominikánů, menší bazilikou (*basilica minor*). Jeho počátky spadají do poloviny 13. století, současná barokní stavba vznikla na místě původního kostela v roce 1699 (chrám byl vysvěcen roku 1729). Bazilika je veřejnosti přístupná (Jablonné v Podještědí 2012).

Označení *basilica minor* a přímou patronaci uděluje papež významnějším kostelům, které jsou poutními místy, národními svatyněmi, či šířily v minulosti víru, přispěly vzdělanosti a kulturnosti národa. Kostel byl povýšen na *baziliku minor* v roce 1996 (Farnost Nanebevzetí Panny Marie ve Žďáru nad Sázavou 2008).

Zámek Hrubý Rohozec v sobě jako většina zámků skýtá mnoho stylů, původně byl Hrubý Rohozec gotickým hradem založeným kolem roku 1280. Najdeme v něm slohy od rané gotiky přes renesanci, baroko až po empír. Nachází se na okraji města Turnov poblíž řeky Jizery a je obklopen zámeckým parkem v anglickém stylu. Interiéry zámku jsou uspořádány podle předposledních majitelů Desfours-Walderode z počátku 20. století, díky fotografiím pořízeným pro pojišťovny (Hrubý Rohozec 2012, David, et al. 2002).

Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova je národopisnou expozicí a součástí Muzea Českého ráje v Turnově. Expozice Dlaskova statku je ukázkou lidové architektury z místní oblasti z konce 18. století. Objekt byl veřejnosti zpřístupněn v roce 1969 a nabízí především ukázky lidového interiéru (Muzeum Českého ráje v Turnově 2012).

Zámek Lemberk se nachází v obci Lvová, která je částí města Jablonné v Podještědí, na okraji ještědského hřbetu. Původně byl hradem (nazývaným Löwenberg, dnes Lämberg) založeným v polovině 13. století. Opět jsou zde patrné jako na jiných zámcích renesanční přestavby z druhé poloviny 16. století, které se zachovaly v západním křídle, které bylo přestavováno z původní raně gotické podoby do stylu historického období klasicismu. Lemberk je po dlouhodobé rozsáhlé rekonstrukci, která napravila porušenou statiku, obnovila dřevěné prvky, věž a další (Černá et al. 2012, David et al. 2002).

Zámek Sychrov se nachází v obci Sychrov poblíž Turnova, původně na místě stál raně barokní zámek postavený v letech 1690–1693. Nejlepší období pro zámek započalo rokem 1820, kdy se majitelem zámku stal rod Rohanů z Bretaně. Od roku 1822 probíhaly přestavby, nejprve empírová a poté novogotická v letech 1847–1862, která je patrná dodnes díky dodatečnému odstranění funkcionalistických úprav z 20. století (Brych et al. 2002, Zámek Sychrov 2012).

Zřícenina hradu Trosky se nachází v okrese Semily v Českém ráji mezi Turnovem a Jičínem v katastrálním území obce Troskovice. Původní hrad byl postaven mezi dvojicí čedičových suků ze třetihor, které jsou přírodní památkou, mezi lety 1380–1390. Nižší vrchol nese označení Baba a vyšší Panna. Na obou byly vybudovány paláce, prostor mezi nimi plnil obranný a úložný charakter. Během 30leté války byl tehdy již nepříliš využívaný hrad vypálen a už nebyl obnoven. V dnešní době je přístupná věž Baba vchodem skrz bránu do bývalého purkrabství. V současnosti probíhá rekonstrukce okolí Panny a zpevňuje se zdivo (Hrad Trosky 2012, Brych et al. 2002).

Zámek Zákupy a hospodářský dvůr zámku v Zákupích se nachází v obci Zákupy, která je vzdálena od okresního města Česká Lípa zhruba 8 km. Zámek vznikl v letech 1548–1552 na místě gotického hradu, který pocházel z konce 14. století. Zámek je cennou památkou barokního stavitelství s prvky renesance i rokoka. Sousedí s ním barokní zahrada s anglickým parkem. Za národní kulturní památku byl vyhlášen dvakrát, poprvé areál zámku nařízením vlády v roce 2001 a v roce 2010 byl statut NKP rozšířen na hospodářský dvůr, který pochází z konce 17. století a je ukázkou barokního hospodářského stavení (Zámek Zákupy 2012, Brych et al. 2002, David et al. 2002, Cidlina 2010).

Horský hotel a vysílač Ještěd, který se nachází na Ještědsko-kozákovském hřbetě ve výšce 1012 m n. m. v blízkosti liberecké městské části Horní Hanychov. Na místě původního kamenného hotelu s rozhlednou, který podlehl požáru, vyrostl moderní objekt ve tvaru rotačního hyperboloidu postavený na základě projektu architekta Karla Hubáčka mezi lety 1966–1973, který za návrh stavby hotel Ještěd dostal Perretovu cenu (Auguste Perret Prize) udělenou Mezinárodní unií architektů v roce 1969 (Ještěd 2011). V roce 2000 se stal stavbou století v celostátní anketě (Žmolík 2010).

V současné době je Ještěd zapsán v indikativním seznamu památek, které jsou plánovány pro navrzení do Seznamu světového dědictví UNESCO. Indikativní seznam je jedním z kroků pro zápis do UNESCO, památky na tento seznam vybírá stát, nachází se zde dalších 13 dalších kandidátů. Ještěd stále nemá vypracované všechny potřebné podklady a žádost je možné podat jen jednou, v případě odmítnutí už není další možnost (Pluhař 2011).

Ještěd není spravován NPÚ. Jeho majitelem jsou České radiokomunikace vlastněné

investiční skupinou Macquarie Infrastructure and Real Assets Europe (MIRA) (České radiokomunikace 2011). Hotel Ještěd provozuje společnost Ještěd s.r.o.

4.3 *Návštěvnost NKP*

Návštěvnost NKP je sledována na 9 z 11 památek. Údaje jsou obtížněji zjistitelné na památkách kostel sv. Vavřince a Zdislavy a na horském hotelu a vysílači Ještěd. Na horském hotelu Ještěd se nevybírání vstupné, a proto se nedá určit návštěvnost, která je sledována z tohoto údaje. Bazilika sv. Vavřince a Zdislavy v Jablonném v Podještědí je významnou kulturní a církevní památkou, za vstup do kostelů se vstupné nevybírání. Zpoplatněné vstupné se vybírá pouze na prohlídky, které poskytují dominikáni, kteří se o baziliku starají.

Nejvyšší návštěvnost, v posledních pěti letech vždy vyšší než 120 tisíc návštěvníků za rok, má zámek Sychrov. (Přehled návštěvnosti NKP v letech 2007–2009 je zařazen do příloh.) Zřícenina hradu Trosky měla v loňském roce také návštěvnost přes 100 tisíc návštěvníků. Nejnižší návštěvnost má Dlaskův statek, kde se návštěvnost pohybuje kolem 12 tisíc návštěvníků (NIPOS 2012, Jakoubčová 2012).

5 Muzea a galerie

Muzeum je definováno pomocí profesního etického kodexu Mezinárodní rady muzeí (ICOM – The International Council of Museums) jako „stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení“.

Tato definice podle ICOM chápe muzea v širším slova smyslu a zahrnuje i další instituce a zařízení, které nemají primární označení muzeum, ale poskytují podobné služby. Patří mezi ně tyto instituce:

- přírodní, archeologické a etnografické památky a lokality, historické památky a místa muzejní povahy, které shromažďují, uchovávají a zprostředkují materiální doklady o člověku a jeho prostředí
- instituce, které uchovávají a vystavují živé exempláře rostlin a zvířat, jako jsou botanické a zoologické zahrady, akvária a vivária
- střediska vědy a techniky a planetária
- neziskové galerie umění; restaurátorské ústavy a výstavní síně, které jsou stálou součástí knihoven a archivů
- přírodní rezervace
- a další neziskové organizace, či organizace jejichž činnost se dotýká muzeí, nebo se jejich činnost vztahuje k péči o kulturní dědictví... (ICOM 2003)

Jak bylo zmíněno, mezi muzea patří i neziskové galerie umění, na našem území se však vymezuje z muzeí galerie jako specializované muzeum umění (Beneš, 1981).

V České republice je nevládní neziskové sdružení Asociace muzeí a galerií České republiky (AMG), patří mezi dobrovolný svaz a je v něm evidováno přibližně na 55 % institucí řízených státem, samosprávou, a podnikatelskými či soukromými subjekty v České republice. Svoji činnost vykonává na základě již zmíněného etického kodexu a snaží se především o rozvoj muzejnictví (Asociace muzeí a galerií ČR 2011).

Etický kodex je závazkem pro každého, kdo nějakým způsobem vytváří, uskládňuje, dokumentuje a archivuje sbírky a chrání přírodní a kulturního dědictví. Mezi hlavní úkoly muzea patří „uchovávat pro budoucnost své sbírky a využívat je k získávání a šíření poznatků prostřednictvím vědecko-výzkumné práce a výchovně-vzdělávací činnosti, expozic, krátkodobých výstav a dalších akcí“ (ICOM 2003).

Přehled muzeí a galerií Libereckého kraje je přiložen v přílohách, je převzat z AMG Adresáře muzeí a galerií ČR, doplněn adresářem z kultury a zábavy Libereckého kraje a poznatky autorky.

6 Anketa

Autorka pro svoji práci zvolila preferenční mentální mapy. Z preferenčního typu byla použita podkladová mapa s vymezením okresů Libereckého kraje a deseti obcí s rozšířenou působností pro lepší orientaci v mapě. Okresy slouží jako základní prostorové jednotky, podle kterých je práce hodnocena. Z komparativních mentálních map se pracuje s významnými prvky, které dotazování do map zanášeli na základě vlastní subjektivity. Kombinací těchto dvou typů je možné porovnat umístění zanesených NKP, muzeí a galerií.

Součástí mentální mapy je anonymní dotazník, který zjišťoval pouze základní otázky na místo vyplnění, pohlaví a věkovou skupinu. Dále se ptal, zda dotazování navštěvují NKP, muzea a galerie a na jejich spokojenost se službami. Vzhledem k tomu, že autorka předpokládala, že termín NKP je obyvatelům málo známý, byly památky v dotazníku vypsány, proto byl dotazník vyplňován až po mentální mapě.

Výsledná data jsou kvalitativního či kvantitativního charakteru. Podle něj budou vybrány kartografické prostředky pro jejich zpracování a následné znázornění bodové, liniové, plošné, či za využití kartodiagramů (Kaňok 2001).

Vzhledem k velikosti území a snaze jej obsáhnout byla zvolena čtyři okresní města Libereckého kraje (Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily), ve kterých byl proveden průzkum. Na každé město připadá 25 dotazníků, celkově 100.

Správnost zanesených objektů byla porovnávána za pomoci mapy (identické s mapou v dotazníku), do které byly zaneseny všechny objekty, které dotazování napsali. Místa byla zanesena do ArcMapu, vytištěna a následně překreslena na průhlednou fólii.

7 Analýza získaných výsledků

V následující kapitole jsou rozebrány obě části ankety v oddělených podkapitolách, první se zabývá analýzou mentálních map, druhá analýzou otázek z dotazníku.

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 100 obyvatel měst Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Účastnilo se ho 39 mužů a 61 žen (zjištěno ze základních otázek v dotazníku). Ženy byly obecně sdílnější odpovídat na otázky. Nejmenší zastoupení mužů mezi městy bylo v Semilech, pouze tři.

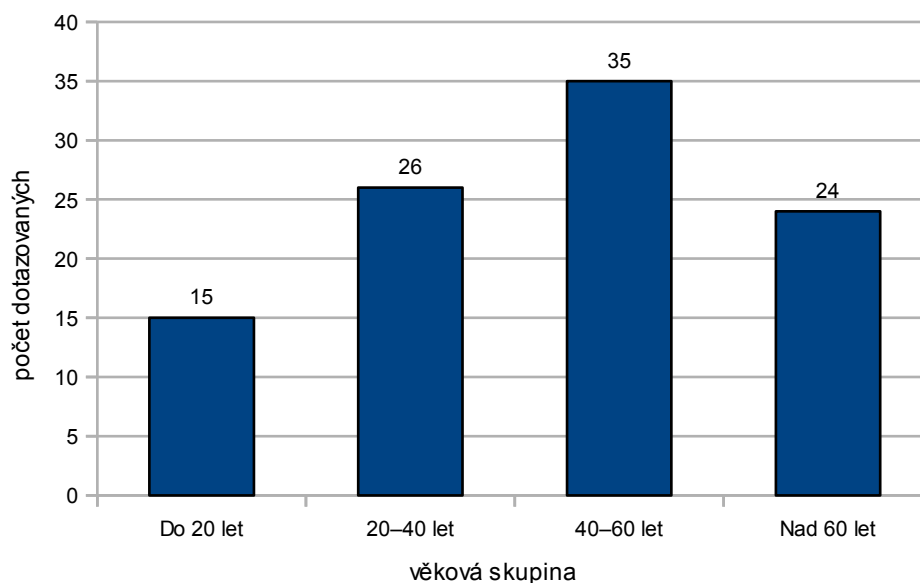
7.1 Analýza otázek

Dotazovaní odpovídali celkem na 9 otázek (přesné znění ankety v příloze), které se týkaly NKP, muzeí a galerií, spokojenosti a návštěvnosti institucí. Pro pochopení a vyplnění bylo přiloženo i vysvětlení pojmu národní kulturní památka, otázku na tento termín anketa neobsahovala. Díky tomu, že autorka většinu dotazníku podávala a vyplňovala s dotazovanými, nevšimla si, že by tento termín byl někomu známý.

Po sečtení všech výsledků se prakticky neprojevil rozdíl v pohlaví, věku ani místě. Nedá se říct, že by nějaký výsledek skupin vybočoval.

Na následujícím grafu je znázorněno, jaký byl podíl obyvatel rozdělených podle věkových skupin. Záleželo většinou na době, kdy byla anketa v daných místech zjišťována, v dopoledních hodinách autorka nejčastěji potkávala respondenty starší 60 let, kteří velice rádi a ochotně odpovídali na otázky a doplňovali další informace, které již anketa neobsahovala. V odpoledních hodinách naopak převažovali lidé pod 60 let, kteří již tak sdílní a ochotní nebyli, i přesto tvoří v dotazníku nejpočetnější skupinu.

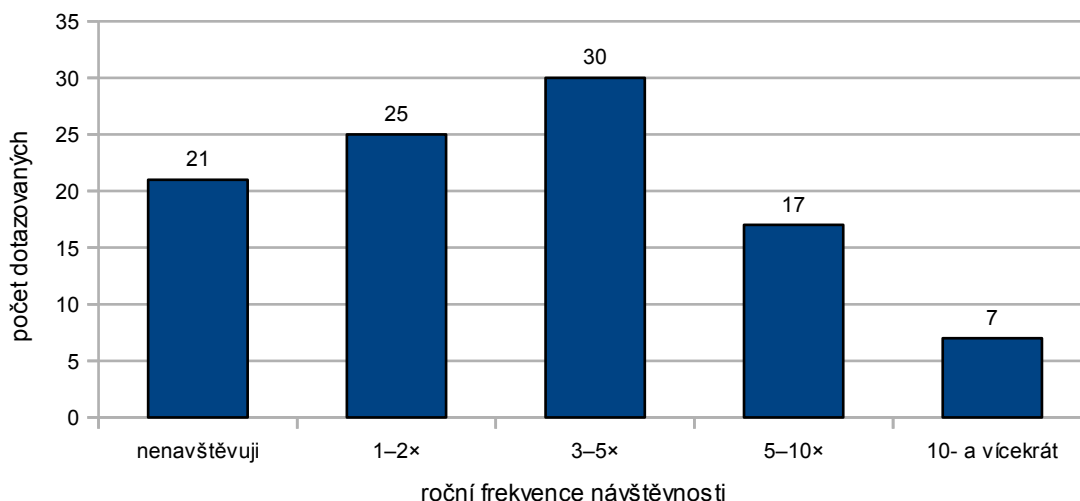
Rozložení dotazovaných podle věkových skupin

Ilustrace 1: Rozložení dotazovaných podle věkových skupin

První otázka se týkala návštěvnosti památek, bez ohledu na její umístění a statut. Z oslovené skupiny obyvatel Libereckého kraje navštěvuje 30 % obyvatel památky 3- až 5krát ročně, naopak 21 % oslovených památky nenavštěvuje vůbec, nejmenší zastoupení tvoří návštěvnost 10 a více památek za rok. Čtvrtina dotazovaných se na památku vypraví alespoň jednou nebo dvakrát ročně.

Jak často navštěvujete památky? (za období duben–září)

Ilustrace 2: Otázka č. 1 Jak často navštěvujete památky?

Následující otázka se snažila zjistit, kolik je NKP v Libereckém kraji, vzhledem k tomu, že většina obyvatel tento termín nezná, byla tato otázka tipovací. Z dotázaných 11 lidí neodpovědělo, nechtěli hádat, z velké většiny, protože neznají význam. Celkem se sešlo 22 různých názorů v rozpětí od 2–100. Následující tabulka obsahuje rozpětí hodnocení, které bylo ale upraveno vzhledem k počtu odpovědí, autorka si uvědomuje, že rozpětí není standardně děleno, ale šlo jí o to ukázat, kolik lidí podhodnotilo, či nadhodnotilo počet památek. Více než pětina dotazovaných počet odhadovala mezi 10–12, přestože je to nejmenší škálování a nejlepší odhad, přesně odpověděli pouze dva dotazovaní. Druhá pětina dotazovaných volila nejčastěji počet NKP mezi 21–30. Za nadhodnocené odpovědi autorka považuje 35–100 NKP, a to i přesto, že dotazovaní znali celkový počet NKP v České republice.

Tabulka 3: Otázka č. 2 Kolik je celkem NKP v Libereckém kraji?

Rozpětí odpovědí	Počet dotazovaných
2–7	8
10–12	22
15–20	14
21–30	21
35–100	11

Třetí otázka zjišťovala, jakou NKP navštívili v LK naposled, k dispozici byl seznam NKP. Celkově na tuto otázku neodpovědělo 25 lidí, z toho 21, kteří památky nenavštěvují. Na druhou stranu zhruba pětina dotazovaných vybrala více než jednu navštívenou NKP. Nejnavštěvovanější je zámek Sychrov, následovaný hradem Bezděz, zříceninou hradu Trosky a horským hotelem a vysílačem Ještěd.

Získaná data kopírují tři nejnavštěvovanější památky podle dat, která získává NIPOS, jen je zaměněné pořadí druhé a třetí památky. S NKP horský hotel a vysílač Ještěd data bohužel nemůžeme porovnat, protože se něm nezjišťuje návštěvnost.

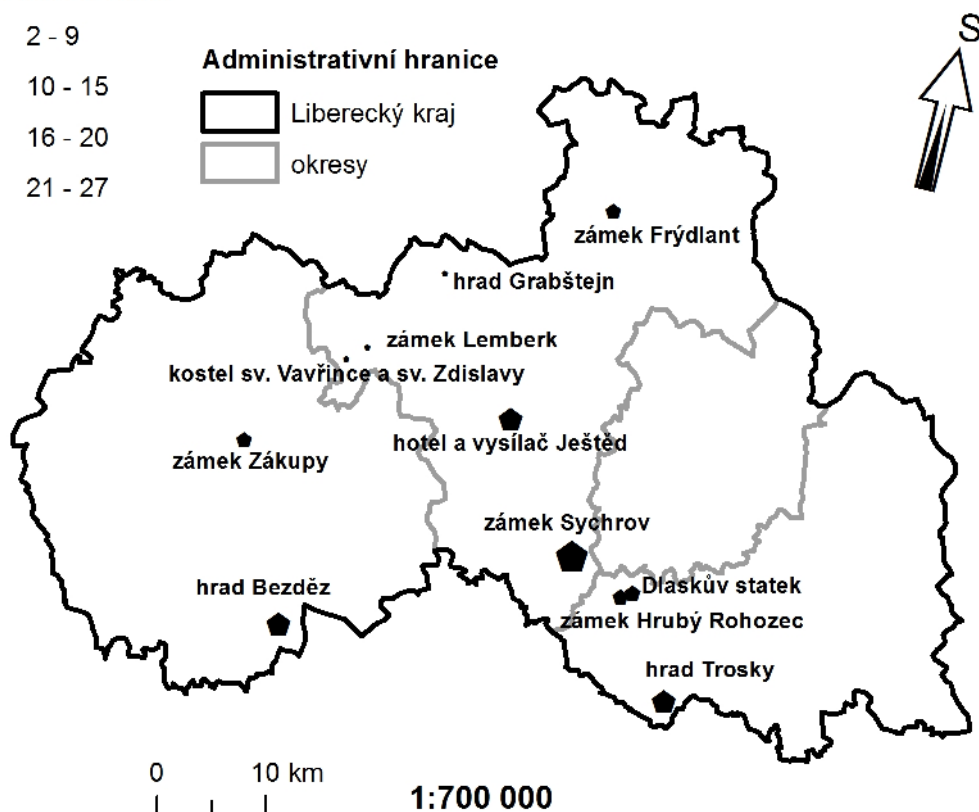
NÁVŠTĚVNOST NÁRODNÍCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V LIBERECKÉM KRAJI 2012

Počet návštěvníků

- 2 - 9
- ◆ 10 - 15
- ◆ 16 - 20
- ◆ 21 - 27

Administrativní hranice

- Liberecký kraj
- okresy

Alena SVOBODOVÁ, Jablonec n. N. 2012

Zdroj podkladové mapy dostupný z ArcGIS serveru Národního portálu INSPIRE <http://geoportal.gov.cz/arcgis/service>

Souřadný systém: S-JTSK Křovák East North, Použitý software: ArcGIS 10.0

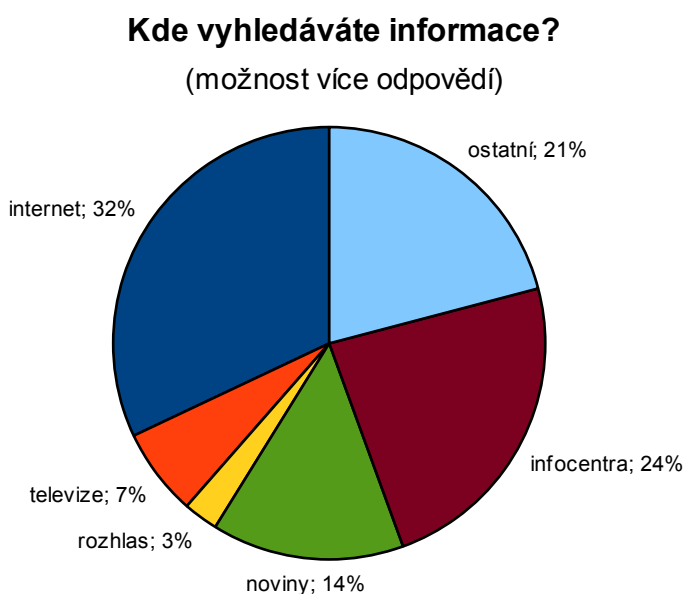
Ilustrace 3: Otázka č. 3 Návštěvnost národních kulturních památek v Libereckém kraji

Následovaly dvě otázky se spokojeností s nabídkou služeb a dostupností NKP. S nabídkou služeb bylo spokojeno 86,7 % dotazovaných, 12 % dotazovaných zaujalo neutrální postoj a 1,3 % bylo nespokojeno, představuje to jednoho návštěvníka, který navštívil zříceninu hradu Trosky. Naprostá většina památek je dobře dostupná, což potvrzuje 98,7 % dotazovaných, problémy se opět vyskytly u NKP zřícenina hradu Trosky.

Čtvrtá otázka zjišťovala, kterou NKP chtějí dotazovaní navštívit, celkem neodpovědělo 54 % z více důvodů, památky nenavštěvují, plánují navštívit jinou část republiky, nebo nedokázali odpovědět. Dotazovaní plánují navštívit nejčastěji hrad Bezděz, Grabštejn a zámek Zákupy. Nikdo z dotazovaných se naopak nechystá na

Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova.

Následující otázka se ptala, kde vyhledávají či získávají informace o památkách, dotazovaní mohli vybírat i více odpovědí, celkem bylo získáno 153 odpovědí. Největší zastoupení má internet, který využívají všichni napříč věkovými kategoriemi, z celkového počtu představuje 32 % odpovědí, zvolila ho prakticky polovina dotazovaných, druhá v pořadí jsou informační centra, celkem 24 %, která vyhledávají dotazovaní nad 20 let. Dotazovaní mají i ostatní zdroje informací, které zaujímají celkem 21 %, během vyplňování dotazníku uváděli turistické průvodce v knižní podobě, turistické mapy, turistické známky nebo dokonce i manžela.

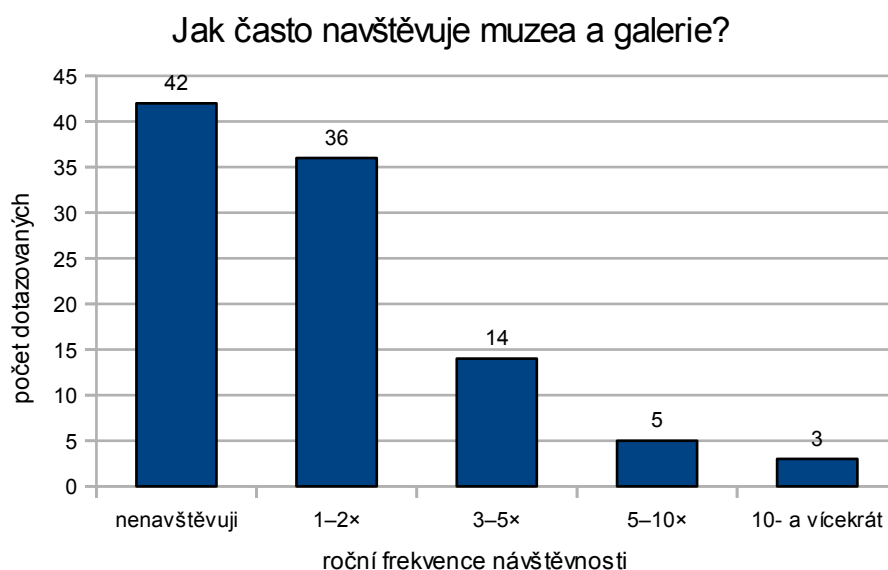

Ilustrace 4: Otázka č. 5 Kde vyhledáváte informace?

Šestá otázka zjišťovala, zda je mezi dotazovanými znám Věrnostní program NPÚ Pohádkové Česko. Zná ho pouhých 17 dotazovaných a využívá ho nebo plánuje využívat celkem 10. V minulém roce tento program využilo na 11 tisíc lidí z celé České republiky (NPÚ 2012). Informace jsou uvedené na internetových stránkách hradů a zámků, národního památkového ústavu, na pokladnách hradů a zámků a sponzora ŠKODA Auto.

Poslední tři otázky byly zaměřeny na muzea a galerie, šestá otázka zjišťovala stejně jako u NKP frekvenci návštěvnosti. Muzea a galerie mají sestupnou tendenci návštěvnosti. Celkem 42 dotazovaných památky nenavštěvuje vůbec, během ankety

většina doplňovala, že je instituce neoslovují. Do muzea zavítají lidé nejvíce 1–2krát za rok, celkem 36 dotazovaných, na častější návštěvu vyrazí přes čtvrtinu dotazovaných.

Ilustrace 5: Otázka č. 7 Jak často navštěvujete muzea a galerie?

V předposlední otázce mohli dotazovaní vyzdvihnout, ve kterém muzeu, galerii se jim líbilo a doporučili by ji. Celkem na tuto otázku neodpověděla takřka polovina dotazovaných, v souvislosti s předchozí otázkou, protože instituce nenavštěvují, a nebo se jimi oblíbená muzea vyskytují v jiných krajích České republiky. Celkem bylo napsáno 16 různých muzeí a galerií. Největší oblibu měli u dotazovaných muzea, která se nacházejí v okresních městech v Jablonci nad Nisou, Liberci a České Lípě. Následovala je Městská galerie My v Jablonci nad Nisou. Ostatní muzea získala po jedné, dvou odpovědích, patřila mezi ně Muzeum Českého ráje v Turnově, Městské muzeum v Železném Brodě, Sklářské muzeum v Novém Boru, Muzeum Jizerských hor na Jizerce, Běliště Železný Brod, Městské muzeum a galerie Lomnice nad Popelkou, IQpark Science Centre Liberec, Muzeum betlémů Kryštofovo údolí, oblastní galerie Liberec, Muzeum Český Dub a vila Schowanek v Jiřetíně pod Bukovou.

Které muzeum nebo galerie se vám líbila?	Počet dotazovaných
Muzeum skla a bižuterie v Jablonci	11
Severočeské muzeum v Liberci	10
Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě	7
Městská galerie MY Jablonec nad Nisou	6

Tabulka 4: Otázka č. 8 Které muzeum nebo galerie se vám líbila?

Poslední otázkou autorka sledovala opačný pohled, zda někoho muzea či galerie zklamala. Na otázku neodpovědělo 94 dotazovaných, 42 z nich instituce nenavštěvuje a 52 dotazovaných bylo v muzeích a galeriích spokojeno. Pouze 6 dotazovaných bylo zklamáno, čtyři v Galerii Belveder v Jablonci nad Nisou a po jednom v Severočeském muzeu v Liberci a v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci. Zklamání plynulo z neposkytnutí slevy skupiny, či nedostatečným výstavním prostorům.

7.2 Analýza map

V druhé části ankety, která se nachází v přílohách, je v mapě zobrazeno území Libereckého kraje s vyznačenými okresy a obcemi s rozšířenou působností pro lepší orientaci. Každý dotazovaný zanašels pět národních kulturních památek, nebo muzeí či galerií, výběr byl na jejich subjektivním názoru (znalost, oblíbenost aj.).

Dotazovaní vyplnili celkem 452 položek. 59 zůstalo nevyplněných a 11 bylo vyplněno navíc. V dotaznících bylo zmíněno 49 národních kulturních památek, muzeí, galerií, hradů, zámků a ostatních nemovitých staveb. Přestože bylo snahou autorky eliminovat místa, která se nevyskytují v Libereckém kraji, nebyla všechna podchycena a čtyři místa se nacházejí mimo území Libereckého kraje.

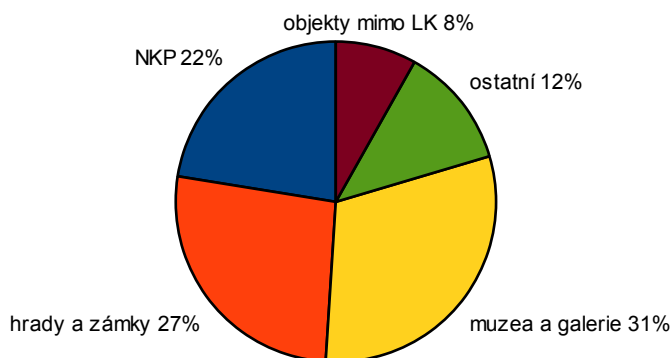
Podle okresů se nejvíce objektů zanesených do map vyskytuje v Libereckém okrese, nejméně v Jabloneckém okrese. S ohledem na různou velikost okresů je však největší hustota zanesených objektů v Jabloneckém okrese, následují Semily, Liberec a poslední je Česká Lípa.

Okres	Rozloha (km ²)	Rozloha (%)	Počet objektů
Česká Lípa	1072,96	34	11
Jablonec nad Nisou	402,29	13	9
Liberec	989,17	31	14
Semily	698,95	22	11
Celkem	3163,38	100	45

Tabulka 5: Rozloha okresů Libereckého kraje a počet objektů zanesených do map

Jak již bylo zmíněno, dotazovaní zanesli do map celkem 49 objektů, všech 11 NKP Libereckého kraje, 13 hradů a zámků, 15 muzeí a galerií, 6 ostatních objektů, mezi které patří radnice, zoologická zahrada, bazilika aj. a 4 objekty ležící mimo území, Krkonošské muzeum ve Vrchlabí, zámek Humprecht, zámek Ploskovice a zřícenina skalního hradu Valečov. Objektů ležících mimo území by bylo ve skutečnosti mnohem více, ale tyto odpovědi byly nahrazeny objekty, které se nachází v LK, protože autorka vyplňovala mapu ve většině formou dotazování, objekty zaznamenávali do mapy dotazovaní. Na následujícím grafu je vidět, jaké je procentuální zastoupení. NKP tvoří zhruba pětinu, ale objevily se v mapách všechny. Největší zastoupení mají muzea a galerie, protože se jich Libereckém kraji nachází přes 70 (viz. Příloha 1 Seznam muzeí a galerií) ale především je lidé uváděli, když už je jiné objekty nenapadaly.

Procentuální zastoupení objektů v mapách

Ilustrace 6: Procentuální zastoupení objektů v mapách

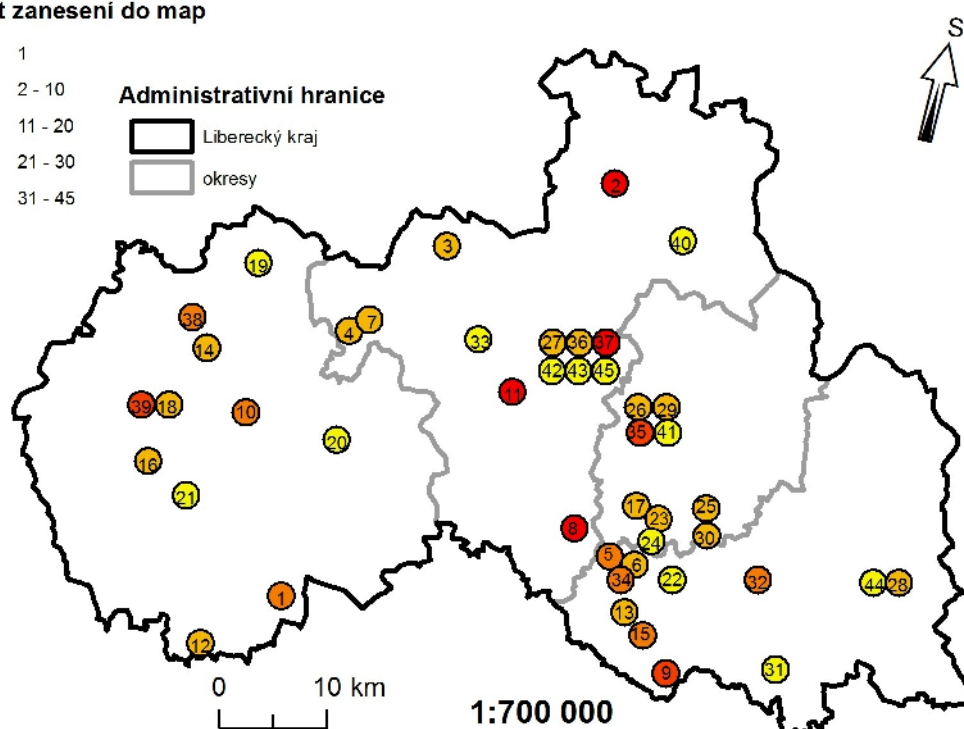
Z celkového počtu 452 odpovědí se nejvíce vyskytoval zámek Sychrov celkem 45krát, následovaný zámek Frýdlant s 44 vyobrazeními a hotel a vysílačem Ještěd se objevil 40krát. Muzea a galerie tolik zanesených odpovědí nezaznamenala, Severočeské muzeum v Liberci se objevilo celkem 31krát, následované Muzeem skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou s 27 zanesenými body a na třetím místě skončilo s 23 odpověďmi Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa. Na druhou stranu celkem 13 objektů (špatně zanesené objekty nejsou započítány a nebudou už dále využity) zaznamenalo jediný výskyt.

FREKVENCE OBJEKTŮ V ANKETĚ V LIBERECKÉM KRAJI 2012

Počet zanesení do map

Administrativní hranice

1 hrad Bezděz	16 zámek Zahrádky	31 Městské muzeum a galerie Lomnice nad Popelkou
2 zámek Frýdlant	17 zřícenina hradu Frýdštejn	32 Muzeum a Pojizerská galerie Semily
3 hrad Grabštejn	18 zřícenina hradu Lipý	33 Muzeum betlému Kryštofovo údolí
4 kostel sv. Vavřince a sv. Zdislavy	19 zřícenina hradu Milštejn	34 Muzeum Českého ráje v Turnově
5 zámek Hrubý Rohozec	20 zřícenina hradu Ralsko	35 Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
6 Dlaskův statek	21 zřícenina hradu Jestřebí	36 Oblastní galerie v Liberci
7 zámek Lemberk	22 zřícenina skalního hradu Rotštejn	37 Severočeské muzeum v Liberci
8 zámek Sychrov	23 zřícenina skalního hradu Vranov (Pantheon)	38 Sklářské muzeum Nový Bor
9 hrad Trosky	24 zřícenina Zbiroh	39 Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa
10 zámek Zákupy	25 Běláho Železný Brod	40 Bazilika Navštívení Panny Marie, Hejnice
11 hotel a vysílač Ještěd	26 Galerie Belveder – expozice Muzeum a bižuterie	41 radnice Jablonec nad Nisou
12 hrad Houska	27 Galerie U Rytíře Liberec	42 radnice Liberec
13 hrad Valdštejn	28 Krkonošské muzeum Jilemnice	43 Valdštejnské domky Liberec
14 skalní hrad Sloup	29 Městská galerie My Jablonec nad Nisou	44 Zvědavá ulička Jilemnice
15 zámek Hrubá skála	30 Městské muzeum Železný Brod	45 ZOO Liberec

Alena SVOBODOVÁ, 2012

Zdroj podkladové mapy dostupný z ArcGIS serveru Národního portálu INSPIRE <http://geoportal.gov.cz/arcgis/service>

Souřadný systém: S-JTSK Křovák East North, Použitý software: ArcGis 10.0

Ilustrace 7: Frekvence objektů v anketě v Libereckém kraji 2012

Mezi dotazovanými se projevila znalost především vlastního okresu, jak je vidět v následující tabulce, ve které jsou zaneseny počty a procentuálně vyjádřené odpovědi v daných okresech a městech. V okresech Česká Lípa, Jablonec nad Nisou a Semily převyšovala znalost objektů nad ostatními. V České Lípě byl podíl 79 % odpovědí ze stejného okresu, v Jablonci 51 % a Semily 64 %. V Liberci byl tento podíl pouhých 35 %, stejného procentuálního podílu dosáhly i odpovědi z Jablonce, na tomto zastoupení má podíl více faktorů. Prvním z nich je, že se zde nachází nejznámější památky LK, mezi které patří zámek Frýdlant, Sychrov a Lemberk; hrad Grabštejn a hotel a vysílač Ještěd. Tři z těchto památek zaznamenaly největší počet odpovědí, jak již bylo zmíněno. Stejný podíl procent odpovědí z Jablonce v Libereckém okrese je způsobem, především protože se v něm nenachází objekty, které jsou významné pro celý LK.

Okresy→ Města ↓	Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily	Rozmístění v okresech celkem
Česká Lípa	77 (79 %)	6 (6%)	12 (12 %)	3 (3 %)	98
Jablonec n. N.	2 (4 %)	28 (51 %)	12 (22 %)	13 (24 %)	55
Liberec	26 (13 %)	68 (35 %)	68 (35 %)	32 (16 %)	194
Semily	3 (3 %)	15 (15 %)	18 (18 %)	65 (64 %)	101
Počet odpovědí	108	117	110	113	448

Tabulka 6: Rozmístění objektů v okresech s ohledem na místo sběru

Obce s rozšířenou působností sloužily v mapě k zorientování se v území a tímto zjednodušovaly zanášení objektů do mapy. Z celkového počtu 45 objektů jich 23 leží v městech znázorněných v mapě. Není možné přesně umístit objekt, proto byla zvolena centimetrová tolerance, jediný horský hotel a vysílač Ještěd se nachází dále od města, proto autorka považovala za chybu zanesení přímo k bodu Liberce. Ostatní objekty v blízkosti měst byly v toleranci a byly vyznačeny správně. Celkem 22 objektů, ke kterým dotazovaní neměli pomocné body, bylo správně zaneseno 118krát, nepřesně (navzdory určité toleranci) bylo 117 bodů.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit pomocí mentálních map a dotazníků, jaké povědomí a znalosti o národních kulturních památkách, muzeích a galeriích mají obyvatelé Libereckého kraje. V teoretické části byla charakterizována geografie cestovního ruchu, percepce a mentální mapy, následně představen vývoj památkové péče, NKP v Libereckém kraji a definovány služby muzeí a galerií s ohledem na profesní kodex.

Praktická část se zaměřila na analýzu ankety, která byla prováděna ve čtyřech okresních městech. Autorka musí přiznat, že se ve většině případů setkala s vstřícným přístupem a ochotou. Jak bylo předpokládáno, termín národních kulturních památek je většině neznámý, naštěstí znají památky i bez tohoto oficiálního označení.

Rozložení dotazovaných do věkových skupin lépe obsáhl spektrum, naopak ženy muže převyšovaly a nedělalo jim problém odpovídat. Co je ale překvapující, že žádná skupina nikde nepřevažuje, nebo něco nepreferuje.

Co se týká návštěvnosti památek proti muzeí a galeriím, památky jsou obyvateli vnímány jako atraktivnější a cestu si do nich obyvatelé nacházejí častěji. Počet dotazovaných, kteří navštíví muzeum 1–2krát za rok dosahuje podobných čísel jako návštěvnost památek 3–5krát za rok.

Vzhledem k tomu, že obyvatelé neznají termín NKP, nevědí ani, kolik se jich nachází v tomto pásmu ochrany. K číslu se pětina dotazovaných přiblížila dobře zváženým odhadem. Návštěvnost NKP nebyla překvapením, kopíruje statistická data získaná při prodeji vstupenek. Většina dotazovaných byla spokojena se službami a dostupností památek. Velká spokojenost se dá usuzovat i u muzeí na základě faktu, že prakticky žádné muzeum návštěvníky neklamalo.

Je vidět, že žijeme v moderní době, které vládne internet, přesto obyvatelé nezapomínají na turistická centra. Autorku překvapilo, jak je malé povědomí o věrnostním programu Pohádkové Česko, když se ale podíváme na čísla z loňského roku, kdy jej využilo něco přes 11 tisíc zhruba z 10,5 milionů obyvatel, v porovnání s ním jsou výsledky z dotazníku lehce nad průměrem.

Druhá část dotazníku nebyla vyplněna úplně, z celkem 500 položek (100 dotazníků

vynásobených 5 objekty zanesenými do mapy) mohla autorka počítat se 452 objekty, tzn. že desetina zůstala prázdná.

U mentálních map se částečně projevil vliv města a okresu, kde byl vyplňován dotazník. Největší znalost vlastního okresu mají dotazovaní z České Lípy, na druhou stranu je tento okres nejméně znám ostatním dotazovaným. Liberecký okres obsahuje nejznámější památky LK, mezi které patří zámek Sychrov a Frýdlant, horský hotel a vysílač Ještěd, především proto se zde vyskytuje nejvíce odpovědí ze všech okresů, zaujímají 43 % odpovědí.

Samotný termín NKP byl většině dotazovaných neznámý, i přesto jsou památky, které se obyvatelům pod tímto názvem skrývají, známé a navštěvované. Z národních kulturních památek jsou samozřejmě známější hrady a zámky, více než Dlaskův statek či kostel sv. Vavřince a Zdislavy, výjimkou je horský hotel a vysílač Ještěd, technická památka, která je významným symbolem Libereckého kraje. V mentálních mapách zaznamenaly největší výskyt zámek Sychrov, zámek Frýdlant a horský hotel a vysílač Ještěd, které patří k národním kulturním památkám Libereckého kraje.

Prostorové umístění památek v Libereckém kraji obyvatelé zvládají za předpokladu, že mají záchytné body (okresní města), která slouží pro lepší orientaci v prostoru a zanesení okolních bodů. Navzdory tomu polovina bodů nebyla správně znázorněna.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- BENEŠ, J. 1981. *Kulturně výchovná činnost muzeí*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- BRYCH, V., RENDEK, J., 2002. *Hrady a zámky Libereckého kraje*. Liberec: KNIHY 555. ISBN 80-86660-01-X.
- DAVID, P., SOUKUP, V., 2002. *888 hradů, zámků, tvrzí*. Praha: Kartografie Praha, Soukup & David. ISBN 80-7011-709-5.
- HEROUT, J., 1981. *Staletí kolem nás. Přehled stavebních slohů*. 4. dopln. vyd. Praha: Panorama.
- HEROUT, J., 2002. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. 5. přepr. a dopln. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka. ISBN 80-7185-389-5.
- HYNEK, A., 1984. Geografický výzkum krajiny a percepce životního prostředí. Brno: Univerzita J. E. Purkyně – Přírodovědecká fakulta, 85 s. Dostupné z:
http://www.sci.muni.cz/geobib/fovia/1984/18/Folia_1984_18_Hynek.pdf.
- LYNCH, K., 2004. *Obráz města: The image of the city*. 1. do češtiny přeložené vyd. Praha: BOVA POLYGON, ISBN 80-7273-094-0.
- SIWEK, T., 2011. Percepce geografického prostoru. Praha. Česká geografická společnost. ISBN 978-80-904521-7-6.
- STAŇKOVÁ, J., SEDLÁKOVÁ, R., POŠVA, R., VODĚRA, S., 2005. *Architektura v proměnách tisíciletí*. Praha: Sobotáles. ISBN 80-86817-10-5.
- VYSTOUPIL, J., TOUŠEK, V., KUNC, J., a kol., 2008. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4.
- ZELENKA, J., PÁSKOVÁ M., 2002. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

- ŽÁK, L., et al. 2006. *Jizerskohorské přehradý a katastrofa na Bílé Desné*. Liberec: KNIHY 555. ISBN 80-86660-16-8.

Mapy a atlasy

- KOŠKOVÁ, I., MODRÝ, M., ŠMÍDA, J., 2008. *Atlas životního prostředí Libereckého kraje*. Liberec: Krajský úřad Libereckého kraje. ISBN 978-80-254-2872-6

Příspěvky ve sborníku, časopise

- DRBOHLAV, D., 1991. *Mentální mapa ČSFR. Definice, aplikace. podmíněnost*. Sborník České geografické společnosti. roč. 96, č. 3, s. 163–176.
- KAŇOK, J., ed., 2001. *Kartografické vyjádření míry slezské identity na základě srovnání mentální mapy Slezska s mapou slezské národnosti*. 14. kartografická konference, Plzeň, ZČU v Plzni. Dostupné z: http://gis.zcu.cz/kartografie/konference2001/sbornik/kanok-fojtik/2/KANOK_referat.htm
- HALÁS, M., 2005. *Aktuálne otázky a komercializácia cestovného ruchu, nové predpoklady jeho rozvoja a rozmiestnenia*. In: FŇUKAL, M., et al. ed. *Geografie, cestovního ruchu a rekreace 2005* [online]. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1221-7 Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/publikace/2005_Geografie_cestovni_ruch_a_rekreace.pdf
- ŠMEJKAL, P., 2012. 7 divů naší planety ve světle nových hypotéz. 21. století extra – 222 největších divů světa, Jaro 2012, s. 8–10. ISSN 1214-1097.
- NIŽNANSKÝ, B., 1993. *Mentálne schopnosti vo vzťahu ku krajine a mape*. Bratislava: Kartografické listy 1, str. 37–45. Dostupné z: <http://gis.fns.uniba.sk/kartografickelisty/archiv/KL1/4.pdf>.

- VOŽENÍLEK, V., 1997. *Mentální mapa a mentální prostorové představy*. Geodetický a kartografický obzor. roč. 43, č. 1, s. 9–14. ISSN 0016-7096. Dostupné z : <http://archivnimapy.cuzk.cz/zemvest/cisla/Rok199701.pdf>.

Ročenky, statistická data

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2012. *Veřejná databáze – Počet obyvatel podle pohlaví v krajích* [online]. [vid. 3. 6. 2012]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=DEM0030PU_KR&&kapitola_id=19.
- ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ, 2012. *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky*. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální. ISSN 1804—2422. Dostupné z: <http://cuzk.cz/Dokument.aspx?PRARESKOD=10&MENUID=10424&AKCE=DOC:10-ROCENKA>
- EUROREGION NISA, 2010. *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa 1991–2010*. Liberec: Euroregion Nisa; Evropský fond pro regionální rozvoj.
- JAKOUBĚOVÁ, V., 2012. Zpráva o činnosti za rok 2011 [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Turnov: Muzeum Českého ráje. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/vyrocní-zpravy/>
- JAKOUBĚOVÁ, V., 2009. Zpráva o činnosti za rok 2008 [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Turnov: Muzeum Českého ráje. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/vyrocní-zpravy/>
- JAKOUBĚOVÁ, V., 2008. Zpráva o činnosti za rok 2007 [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Turnov: Muzeum Českého ráje. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/vyrocní-zpravy/>
- ODBOR DOPRAVY KRAJSKÉHO ÚŘADU LIBERECKÉHO KRAJE, 2010. *Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje* [online]. Liberec: Liberecký kraj [vid. 3. 6. 2012]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/analyzaLK10/balicky_na_stazeni/analyza_2010.pdf.

- RIEGEROVÁ, S., 2011. *Statistická ročenka Libereckého kraje 2011*. Liberec: Český statistický úřad. ISBN 978-80-250-2119-4. Dostupné z: <http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajp/511011-11-xl>.

Webové stránky

- ASOCIACE MUZEÍ A GALERIÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2011. [online], [vid. 15. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/web/amg/titulni>
- CIDLINA, T., 2010. Hospodářský dvůr zákupského zámku bude od léta národní kulturní památkou. Českolipský deník.cz [online] [vid. 11. 6. 2012]. Dostupné z: http://ceskolipsky.denik.cz/zpravy_region/hospodarsky-dvur-zakupskeho-zamku-20100221.html
- ČERNÁ, R., PROCHÁZKOVÁ, Š., 2012. Historie zámku Lemberk. In: *Zámek Lemberk* [online]. [vid. 12. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.zamek-lembek.cz/historie/>
- České radiokomunikace [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.radiokomunikace.cz/>
- Farnost Nanebevzetí Panny Marie ve Žďáru nad Sázavou, 2008. *Co je bazilika minor?* [online] [vid. 12. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.zdarskefarnosti.cz/kategorieklasterpage.aspx?IDKategorieKlaster=13>
- Hrad a zámek Frýdlant [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.zamek-frydlant.cz/titulni-strana/>
- Hrad Bezděz [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.hrad-bezdez.eu/>
- Hrad Grabštejn [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.hrad-grabstejn.cz/>
- Hrad Trosky [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.hrad-trosky.eu/titulni-strana/>

- CHERRY, K., 2005. *What Is Behaviorism?* In: About.com Psychology [online]. [vid. 3. 7. 2012]. Dostupné z: <http://psychology.about.com/od/behavioralpsychology/f/behaviorism.htm>
- JABLONNÉ V PODJEŠTĚDÍ, 2012. *Bazilika minor sv. Vavřince a sv. Zdislavy* [online]. [vid. 12. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.jablonnevp.cz/?page=bazilika-minor-sv.-vavrinec-a-sv.-zdislavy>
- KŮS, O., 2012. Čtenáři nejvíce postrádají obchodní dům Ještěd v Liberci. iDNES.cz [online], [vid. 7. 6. 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/anketa-co-chybi-libereckemu-kraji-obchodni-dum-jested-most-skola-pwx-/domaci.aspx?c=A120209_110431_liberec-zpravy_oks
- Liberecký kraj, 2011. *Muzea a galerie v Libereckém kraji* [online], [vid. 3. 12. 2011]. Dostupné z: <http://kultura.kraj-lbc.cz/page1553>
- MEZINÁRODNÍ RADA MUZEÍ ICOM, 2003. Profesní etický kodex muzeí. In: *Mezinárodní rada muzeí ICOM* [online]. Aktualizováno leden 2003 [vid. 15. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.cz-icom.cz/doc0008.html>
- Muzeum Českého ráje v Turnově, 2012 [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.muzeum-turnov.cz/>
- NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU (NIPOS), 2012. *Publikace Statistika kultury* [online]. [vid. 13. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=126>
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV [online]. [vid. 4. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/>
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, 2011. *Seznam nemovitých památek MonumNet – Světové dědictví, NKP, chráněná území* [online] [vid. 9. 6. 2012]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>

- PLUHAŘ, A., 2011. Ještěd usiluje o zapsání na seznam UNESCO už léta, není ale připravený. iDNES.cz/ Liberecký kraj [online], [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/jested-usiluje-o-zapsani-na-seznam-unesco-uz-leta-neni-ale-pripraveny-12u-/liberec-zpravy.aspx?c=A111126_1691240_liberec-zpravy_sfo
- SPOLEČNOST JEŠTĚD s.r.o., 2012. Hotel Ještěd [online]. [vid. 10. 6. 2012] Dostupné z: <http://www.jested.cz/uvod>
- Zámek Hrubý Rohozec [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.hruby-rohozec.eu/titulni-strana/>
- Zámek Sychrov [online]. [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.zamek-sychrov.cz/>
- Zámek Zákupy [online]. [vid. 11. 6. 2012]. Dostupné z: <http://www.zamek-zakupy.cz/>
- ŽMOLÍK, V., 2010. *Stavba století stále vzbuzuje obdiv*. Radiožurnál Český rozhlas 1 [online] [vid. 10. 6. 2012]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/pocesku/_zprava/712260

Zákony

- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1997. [vid. 31. 5. 2001]. Dostupné z: http://www.concourt.cz/clanek/uz_kraje
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online] 1987. [vid. 31. 5. 2001]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=37218&fulltext=n~C3~A1rodn~C3~AD~20kulturn~C3~AD~20pam~C3~A1tka&nr=&part=&name=&rpp=100#local-content>

- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online] 2002. [vid 31. 5. 2012]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=53654&fulltext=&nr=314~2F2002&part=&name=&rpp=50#local-content>
- Zákon č. 320/2002 o změně zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online] 2002. [vid 31. 5. 2012]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=53665&fulltext=&nr=320~2F2002&part=&name=&rpp=50#local-content>

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam muzeí a galerií

Příloha 2: Návštěvnost NKP v letech 2007–2011

Příloha 3: Dotazník (anketa)

Příloha 4: Dotazník (mapa)

Příloha 5: Mentální mapa zanesených objektů

Příloha 1: Seznam muzeí a galerií Libereckého kraje

(Převzato a upraveno Asociace muzeí a galerií České republiky 2011, Liberecký kraj 2011)

okres Česká Lípa

- Ajeto Art Glass Muzeum Nový Bor
- Archeologické muzeum Šatlava v České Lípě
- Centrum textilního tisku Česká Lípa
- Expozice lidového bydlení v Kravařích u České Lípy – pobočka Vl. muzea a galerie v České Lípě
- Hasičské historické muzeum Nový Oldřichov
- Muzeum Eduarda Helda Zákupy
- Památník Karla Hynka Máchy Doksy – pobočka Vl. muzea a galerie v České Lípě
- Sklářské muzeum Kamenický Šenov
- Sklářské muzeum Nový Bor
- Vísecká rychta – Expozice lidového bydlení Kravaře u České Lípy
- Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

okres Jablonec nad Nisou

- Exkurze do výroby hraček, Detoa Albrechtice v Jizerských horách
- Expozice lehkého opevnění na pomezí Jizerských hor a Krkonoš Kořenov
- Historická mačkárna Korálek Jablonec nad Nisou
- Kittelovo muzeum na Krásné – Pěnčíně
- Maloskalská galerie Josefa Jíry Malá Skála

- ☐ Městská galerie MY v Jablonci nad Nisou
- ☐ Městská galerie Vlastimila Rady Železný Brod
- ☐ Městské muzeum Rychnov u Jablonce nad Nisou
- ☐ Městské muzeum v Železném Brodě
- ☐ Městské muzeum v Železném Brodě – Běliště – národopisná expozice
- ☐ Muzeum energie Velké Hamry
- ☐ Muzeum Jizerských hor – Ekocentrum ČSOP Jizerka
- ☐ Muzeum místní historie Josefův Důl
- ☐ Muzeum místní historie Smržovka
- ☐ Muzeum obrněné techniky Smržovka
- ☐ Muzeum ozubnicové dráhy, Kořenov
- ☐ Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou
- ☐ Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou – Galerie Belveder
- ☐ Muzeum zemědělské techniky Pěnčínka
- ☐ Památník sklářství v Jizerských horách Kristiánov
- ☐ Přírodovědné muzeum Smržovka
- ☐ Riedlova vila – Kulturní a informační středisko Desná v Jizerských Horách
- ☐ Univerzitní galerie N Jablonec nad Nisou
- ☐ Vila Schowanek – muzeum místní historie v Jiřetíně pod Bukovou

okres Liberec

- ☐ Automuzeum Liberec Vratislavice nad Nisou
- ☐ Expozice Ferdinanda Porsche, Vratislavice nad Nisou

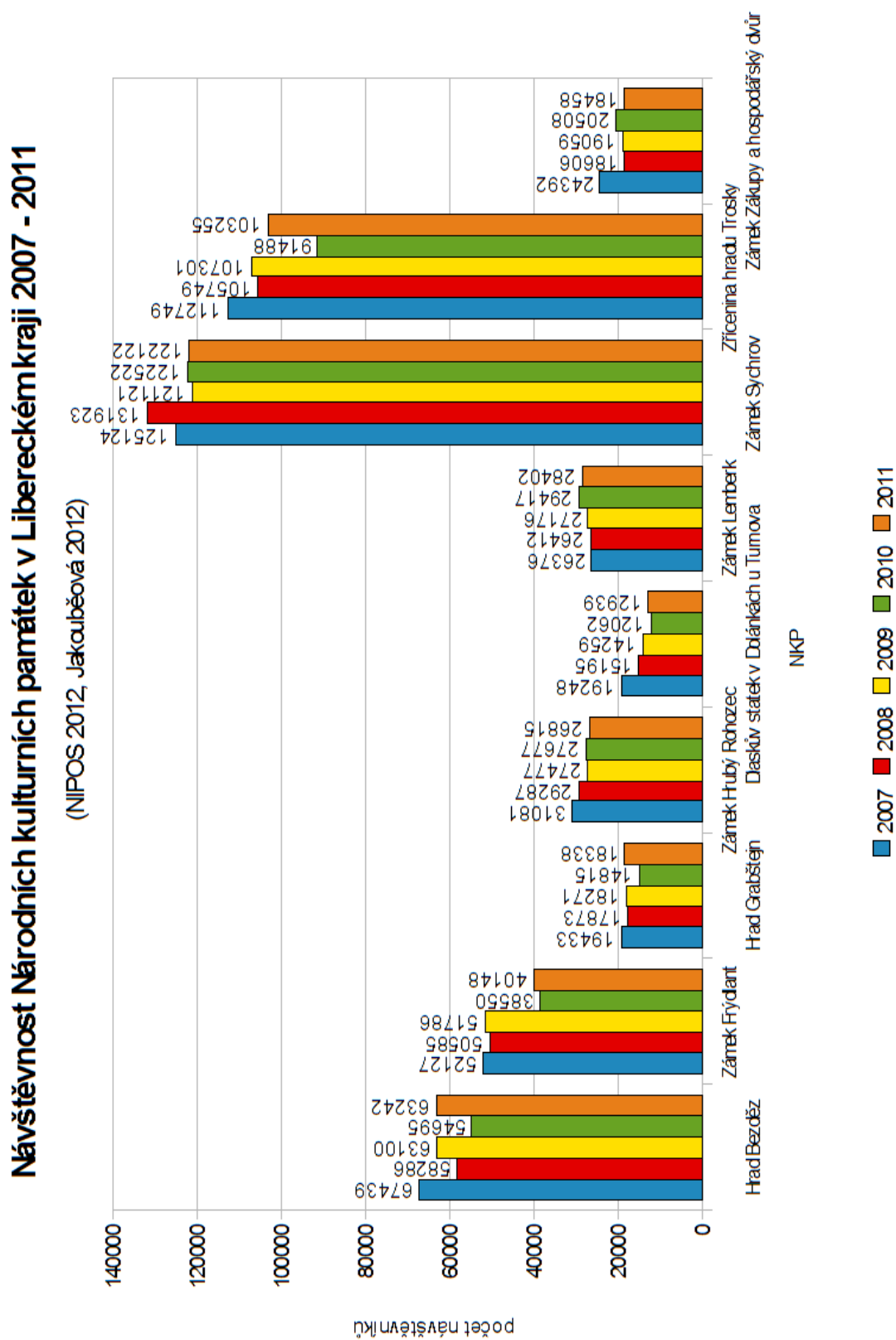
- iQpark Science Centre Liberec
- Mechanický Betlém Frýdlant
- Městské muzeum a infocentrum – Führichův dům Chrastava
- Městské muzeum a infocentrum Chrastava
- Městské muzeum Frýdlant
- Městské muzeum Nové Město pod Smrkem
- Minimuzeum máslování Bílý Kostel nad Jizerou
- Muzeum betlémů Kryštofovo údolí
- Muzeum historické hasičské techniky Chrastava
- Muzeum venkovského života před průmyslovou revolucí Nové Město pod Smrkem
- Oblastní galerie v Liberci, příspěvková organizace
- Podještědské muzeum a knihovna Český Dub
- Severočeské muzeum v Liberci, příspěvková organizace
- Sklářský ateliér Spider Glass Heřmanice
- Soukromé regionální muzeum obce Višňova v Poustce
- Železniční muzeum Frýdlantských okresních drah
- Žijící skanzen v Jindřichovicích pod Smrkem

okres Semily

- Dlaskův statek v Dolánkách u Turnova – národopisná expozice Muzea Českého ráje
- Galerie Granát v Turnově
- Galerie sochaře Hrachy Záhoří

- Hornické muzeum Harrachov
- Krkonošské muzeum – Památník zapadlých vlastenců v Pasekách nad Jizerou
- Krkonošské muzeum – Šindelka v Harrachově
- Krkonošské muzeum Jilemnice
- Městské muzeum a galerie Lomnice nad Popelkou
- Městské muzeum Rovensko pod Troskami
- Muzeum a galerie Starý Kravín Rokytnice nad Jizerou
- Muzeum a Pojizerská galerie Semily
- Muzeum Českého ráje v Turnově, příspěvková organizace
- Muzeum drahých kamenů Radostná pod Kozákovem
- Muzeum Krkonošských řemesel Poniklá
- Muzeum panenek a medvídků Rovensko pod Troskami
- Muzeum skla Harrachov
- Muzeum techniky v Loukově – Háje nad Jizerou
- Památník J. A. Komenského Horní Branná
- Pilníkářská dílna Semily
- Ski muzeum Harrachov
- Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola Turnov
- Válečné muzeum Rovensko pod Troskami
- Vlastivědné muzeum pro Vysoké nad Jizerou a okolí

Příloha 2: Návštěvnost NKP v letech 2007–2011

Příloha 3: Dotazník (anketa)

Dobrý den,
jsem studentkou Technické univerzity v Liberci a vy právě držíte v ruce dotazník, který se týká mé bakalářské práce, zabývající se vnímáním obyvatel Libereckého kraje národních kulturních památek (NKP)*, muzeí a galerií.

Dotazník se snaží zjistit, jaká je mezi obyvateli povědomost, jaké jsou oblíbené památky, muzea a galerie, nebo spokojenost se službami. Druhá strana s mapou se snaží zjistit, které památky jsou nejznámější a další.

Děkuji za čas strávený s ním.
Alena Svobodová

- Místo vyplnění:
☐ Česká Lípa ☐ Jablonec nad Nisou ☐ Liberec ☐ Semily
- Pohlaví: ☐ muž ☐ žena
- Věková skupina
☐ Do 20 let ☐ 20 – 40 let ☐ 40 – 60 let ☐ Nad 60 let

1. Jak často navštěvujete památky (za období duben – říjen)?
☐ Nenavštěvuji ☐ 1 – 2 x ☐ 3 – 5 x ☐ 5 – 10 x ☐ 10 a více
2. Napište kolik je celkem NKP v Libereckém kraji? V celé ČR se nachází 272 NKP.
.....
3. Jakou NKP jste v Libereckém kraji navštívili naposled?
☐ Hrad Bezděz, ☐ Hrad a zámek Frýdlant, ☐ Hrad Grabštejn,
☐ Kostel sv. Vavřince a Zdislav v Jablonném v Podještědí, ☐ Zámek Hrubý Rohozec, ☐ Dláskův statek v Dolánkách u Turnova, ☐ Zámek Lemberk,
☐ Zámek Sychrov, ☐ Zřícenina hradu Trosky, ☐ Zámek Zákupy a Hospodářský dvůr zámku v Zákupích, ☐ Horský hotel a vysílač Ještěd

***Národní kulturní památka**, může být movitý nebo nemovitý charakteru. Tento dotazník se zaměřuje na nemovité NKP, což jsou především stavební památky. Patří mezi ně například hrady, zámky, archeologické památky, či historické sídelní soubory aj. Je to kulturní památka, která tvoří nevýznamnější součást kulturního bohatství národa a je vyhlášována ministerstvem kultury České republiky.
(Zákon č. 20/1978 Sb., STANKOVÁ, J., SEDLÁKOVÁ, R., POŠVA, R., VODÉRA, S., 2005. *Architektura v proměnách tisíciletí*. Praha: Sobotáles. ISBN 80-86817-10-5.)

a) Byli jste spokojeni s nabídkou služeb (prohlídka, prodej suvenýrů, občerstvení, sociální zařízení)?
☐ Spokojenost ☐ Neutrální postoj ☐ Nespokojenost

b) Byla památka dobře dostupná (navigační systém, parkoviště...)?
☐ Dobře dostupná ☐ Dostupná s problémy ☐ Obtížně dostupná

4. Kterou NKP plánujete navštívit?
.....

5. Kde vyhledáváte/ získáváte informace o památkách? (i více odpovědí)
☐ Internet ☐ Televize ☐ Rozhlas ☐ Noviny ☐ Infocentra ☐ ostatní

6. Znáte věrnostní program NPÚ (Národní památkový ústav) Pohádkové Česko?
☐ Ano ☐ ne – (přeskočte doplňující otázku)

a) Využíváte nebo plánujete využívat jeho výhody?
☐ Ano ☐ ne

7. Jak často navštěvujete muzea a galerie?
☐ Nenavštěvuji ☐ 1 – 2 x ☐ 3 – 5 x ☐ 5 – 10 x ☐ 10 a více

8. Které muzeum nebo galerie se vám líbila a doporučili byste ji ostatním?
.....

9. Které muzeum nebo galerie vás naopak zklamala?
.....

Příloha 4: Dotazník (mapa) – zmenšená verze

Znárodně prosím do mapy **pět** vámi vybraných národních kulturních památek, muzeí a galerií. Výběr záleží pouze na vás, můžete se rozhodnout podle oblíbenosti, známosti nebo jste je nedávno navštívili aj.

Do mapy stačí zanést bod s číslem, název je možný napsat k číslům.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

Celkové umístění bodů v mapě je **orientační**.

Bude sledována frekvence výskytu, celkový podíl, známost aj..

Děkuji za vyplnění.

LIBERECKÝ KRAJ
NKP, MUZEA A GALERIE

0 5 10 km 1:400 000

Zdroj podkladové mapy dostupný z ArcGIS serveru Národního portálu INSPIRE <http://geoportal.gov.cz/arcgis/service>

VÝSLEDNÁ MENTÁLNÍ MAPA SE ZOBRAZENÍM VŠECH ZANESENÝCH OBJEKTŮ LIBERECKÝ KRAJ 2012

